

Interculturalitatea în Banat– o balanță echilibrată
Interculturality in Banat area - a balanced model

Centrul POSITUM –Timișoara, Romania

Mariana Minodora Chelemen

Oana Elena Bot

Adriana Camelia Ciurdar

Positive Psychotherapists

Motto: „Suntem toți frunze ale aceluiași copac și fructe ale aceleiași crengi.” Baha’u’llah

Abstract

With a dynamic character, relying on humanistic values, positive psychotherapy developed around the transculturality concept. Respecting ethnical and cultural identity, encouraging cooperation and acceptance, solving basic and inner conflicts and misunderstandings, positive psychotherapy seeks a unity in diversity.

Banat area (where 14 nationalities are living peacefully for centuries) can be regarded as a natural-social experiment showing that the theory developed by positive psychotherapy regarding transculturality, is applicable to a large scale, following the idea of social globalization. Perceiving the differences as resources rather than as sources of conflict, the people of this area, have developed a model of interpersonal acceptance and cooperation that is transmitted from generation to generation showing that diversity can be unified.

Cu un caracter dinamic, mizând pe valorile umaniste, psihoterapia pozitivă se dezvoltă în jurul conceptului de transculturalitate. Este o metodă psihoterapeutică care sprijină diferențele culturale, tratându-le nu ca niște separatisme, ci ca pe componentele unui corpus omogen. Altfel spus, psihoterapia pozitivă respectă identitatea etnică și culturală, însă fără a încuraja exclusivismul și dominația, ci mai degrabă printr-o unitate în diversitate. Prin această metodă se urmărește reducerea asperităților, îmbinarea unicităților religioase, lingvistice, etnice, încât acestea să formeze un mixaj cultural. Un astfel de mixaj, un „melting pot”, în limbajul antropologiei americane este promotorul toleranței, constituind în același timp pilonul de susținere al comunităților plurietnice.

Parafrazându-l pe J.J. Ehrler, care remarca Banatul sub forma unui pătrat, înconjurat de râurile Mureș și Dunăre, de munții numiți Chicera, Rusca, Morarul, precum și de munții dinspre

hotarul vechiului regat și al Ardealului, am putea să-l vedem mai degrabă ca un romb, simbolul echilibrului în psihoterapia pozitivă.

Conform Institutului Național de Statistică, din cele 20 de etnii care trăiesc în România, în Banat se regăsesc mai mult de 14: maghiari, germani, sârbi, romi, ucrainieni, bulgari, slovaci, evrei, cehi, croați, polonezi, greci, turci și armeni.

„Nu există district în toată Europa în care etniile să fie atât de amestecate ca în Banat” spune R.W. Seton Watson.

În Banat, a fi diferit nu este o amenințare. Astfel, interculturalitatea a apărut datorită unei atitudini permissive a locuitorilor evitând izbucnirea unor conflicte interetnice. De-a lungul istoriei, străinii au fost nu numai acceptați, cât și integrați, mai mult, s-a stabilit o conexiune între cei vechi și cei noi. În aceasta idee R.W. Seton Watson afirmă: „Grație coabitării condiției social-materiale relativ apropiate a majorității locuitorilor precum și amestecului de familii există un amestec ca nicăieri în altă parte a Europei”.

Aici, interculturalitatea se bazează pe un comportament permisiv dând astfel posibilitatea integrării fiecărei etnii în istoria comunitară, fie ei majoritari sau minoritari. O coeziune socială naturală a fost generată din raportarea continuă la aceleași probleme cotidiene, predominând găsirea soluțiilor practice la problemele comunitare identice.

În astfel de împrejurări, toleranța vine ca un fapt firesc, iar conflictele sunt aplanate într-un mod intuitiv.

Un aspect rar întâlnit în Europa, ce datează de veacuri, este legat de plurilingvismul populației. Folosirea a două, trei sau chiar patru limbi de către un individ, a fost perceput ca o bogăție, ca un mijloc de apropiere de semenii, de înlesnire a relațiilor interumane. Deosebit este faptul că oamenii de aici au folosit limbile germană, sârbă, română, maghiară, slovacă, idiş și bulgară, și că diferențele nu au fost și nu au devenit nicicând definatorii. De asemenea, o mare parte a familiilor au atât origini ortodoxe și catolice, cât și protestante și mozaice etc. Profesor doctor Nossrat Peseschkian ne spune că: „dezvoltarea personalității este determinată în mod decisiv de relațiile sociale ale individului.” Astfel, aici apare un univers uman multi- și interdisciplinar, orientat spre similitudini, nu spre diferențiere.

În această zonă nu sunt cunoscute conflicte interetnice și interconfesionale de-a lungul timpului, reprezentând o dovadă a nivelului ridicat de toleranță față de convingerile celuilalt. Această toleranță se manifestă direct în viața cotidiană a fiecărui individ prin participarea la sărbătorile laice și bisericesti, precum și în căsătoriile interetnice. În acest context multicultural, căsătoriile mixte sunt cele care transcend naționalul și regionalul, care îmbogățesc limba, arta și multiplică posibilitățile de autorealizare.

Transculturalitatea derivă din consolidarea relațiilor interculturale, care la rândul lor generează noi modele comportamentale. Această perspectivă asupra lucrurilor reduce tendința de fragmentare. Coabitarea e cu atât mai pașnică atunci când interferențele culturale îmbogățesc palierul etnografic, vestimentația, muzica și limbajul.

Multi- și interculturalitatea zonei reprezintă o stare de spirit pe care o regăsim în viața cotidiană, în obiceiurile transmise din generație în generație, în modul de organizare a gospodăriilor.

Prin prisma psihoterapiei pozitive, fiecare cultură are accentuate la nivel de etnie anumite capacități actuale care, atunci când familia este mixtă, pot veni în conflict. Ideea zonei de toleranță și de acceptare a mixajului familial face ca oamenii să creadă în faptul că pot să depășească conflictele și să fie motivați în acest sens, că nu sunt bariere de netrecut ci doar modalități de depășire și de echilibrare a balanței.

Conviețuirea armonioasă a fost posibilă prin dezvoltarea ideilor de permisivitate, acceptare, renunțare, altfel spus flexibilitate. În astfel de împrejurări, toleranța vine ca un fapt firesc, iar conflictele sunt aplanate în mod eficient. Pe o astfel de viziune se bazează și psihoterapia pozitivă prin capacitățile bazale: a iubi și a ști (a cunoaște). Psihoterapeuții pozitiviști văd în folosirea eficientă a capacităților un mijloc de aplanare a conflictelor.

Practica psihoterapeutică ne-a arătat că majoritatea conflictelor abordate s-au datorat unor manifestări inadecvate ale capacităților actuale ale partenerilor apărute în urma modificării ritmului de viață și nivelului de aspirație într-o societate de consum, și nu varietăților etnice și culturale ale populației stabile din zonă.

O situație particulară o reprezintă cazul străinilor din noul val (moldoveni, italieni, etc.) care au dificultăți în a se integra la nivelul de toleranță al populației din zonă și ale căror concepte despre viață vin în conflict cu ideile de acceptare a diversității.

DI. Profesor dr. Nossrat Peseschkian, arată că procesul de socializare prin persoanele primare de referință, familia, are o importanță majoră. „Conflictul de bază reflectă trăirile și impresiile subiective ale clientului care se învârtesc în jurul experiențelor lui/ei de viață anterioare și al mediului familial. Prin ele sunt atinse capacitățile actuale, fiecare cu povestea ei proprie.”

Psihoterapia pozitivă mijlocește un model de punere în legătură a normelor psihosociale, norme care schițează personalitatea individuală, atitudinile, așteptările și stilul de comportament în situații specifice.

În zona Banatului, universul familial bine conturat este contaminat de o selecție a tradițiilor, a atitudinilor, a expectanțelor, a reactivității la diverse situații. Deși toleranța și acceptarea este la ea acasă, cu greu se poate spune că tradițiile și obiceiurile unei familii sunt la fel cu cele din altă familie cu origini similare. Fiecare familie face propria selecție a obiceiurilor păstrate.

Gradul de toleranță și de acceptare a multiculturalității în zonă, face să existe o deschidere spre individual și o transcendere a obiceiurilor și tradițiilor. Există încredere în faptul că aceste conflictele interpersonale nu sunt insurmontabile sau datorate unor incompatibilități culturale, ci au caracter personal, individual și ca atare pot fi rezolvate la acest nivel. Psihoterapia pozitivă se pliază ca o mânășă pe acest sistem al zonei, reliefând că noi toți ne

naștem cu aceleași capacități bazale, și lucrând prin capacități actuale, lucrăm în același limbaj, unul al umanității.

Se poate considera că zona Banatului poate constitui un experiment natural-social care arată că teoria transculturalității dezvoltată de psihoterapia pozitivă este aplicabilă social la scală largă în ideea globalizării.

Pe aceste considerente există deja o platformă compusă din acceptarea reciprocă a valorilor și toleranței. Banatul poate oferi un model de soluții viabile pentru evitarea unor conflicte sau neînțelegeri generate de perceperea celuilalt ca fiind diferit. A fi diferit și a fi acceptat ca atare atrage după sine libera dezvoltare a creativității.

Bibliografie:

1. Ehrler, J.J. – *Banatul de la origini până acum (1774)*, Prefață, traducere și note de Costin Feneșan, Timișoara, Editura Facla, 1982;
2. Seton Watson, R.W., *Europe in the Melting Pot*, Londra, 1919;
3. Neumann, Victor (coord.) – *Cultură și identitate. Studii privind istoria Banatului*, Editura Academia Română, 2009;
4. Peseschkian, Nossrad – *Povești orientale ca instrumente de psihoterapie*, Editura U.T. Pres, Cluj-Napoca, 2005;
5. Peseschkian, Nossrad – *Psihoterapie pozitivă, Teorie și practică*, Editura Trei, București, 2007.